

1806-02-28

Jørgensen, Jens

Snuppet fra listen over bidragydere og långivere til køb af Dalum Højskole efter Kristen Kolds død i 1870. Bearbejdet af Hans Nørgaard, Egebjerg. www.fynhistorie.dk

Bjerregaard. Jens Jørgensen. gave 10 rdl. Jens Jørgensen (*1806+76,begr.i Aale) var fra Uldum, hvor han som en af de vaktens ledere havde haft sammenstød med sognepræsten Olsen og samarbejdet med pastor E. Mau og P. Larsen Skræppenborg. Den sidste blev arresteret på pastor Olsens foranledning, men løskøbt imod Jens Jørgensens kaution (1837). Både Jens Jørgensen og hans fader Jørgen Jensen, var ansete på Vejleegnen, amtmanden kaldte Jørgen Jensen "den lille konge i Uldum", hans hustru Karen, drog hjemmet ind i den gudelige forsamlingsbevægelse (hun fik bl.a. Hans Nielsen Hauge fra Norge til at tale i Uldum 1804). Sønnen Jens Jørgensen fulgte sin moders åndelige interesser. Han blev kendt med P. Larsen Skræppenborg og Anders Larsen, Gamborg, som begge påvirkede ham stærkt. 1848 blev han medlem af den grundlovgivende rigsdag og førtes derved til Vartov, hvor menighedslivet gjorde stærkt indtryk på ham. 1850 købte han sammen med sin fader den store gård, Bjerregård i Åle, 8 km. fra Uldum, og 1851 blev han eneejer. Han var en praktisk dygtig mand, satte gården i god drift og blev ret velhavende. Han var rigsdagsmand til 1873 (med korte afbrydelser), men det var svært for ham at rejse til København det første år, da hans hustru var syg. Hun døde 1848. 1850 giftede han sig med en 32årig pige fra Dons (P. Larsens råd), hun var velbegavet, kristelig vakt, tilbøjelig til tungsind. Hun havde tænkt på at blive optaget i søsterhuset i Christiansfeld, var betænkelig ved ansvaret som husmoder på Bjerregård, men da hun blev gift, satte hun sin gode evner ind, og hun blev en udmærket og samvittighedsfuld husmoder. Desværre tog hendes tungsind til med årene og hun måtte flere gange opholde sig på en helbredelsesanstalt.

Hustru nummer 2 er Kirsten Christiansdatter Dons, født 13-05-1818 i Dons, Almind Sogn, Vejle Amt

Hun døde 1890. Trods disse skygger blev Bjerregård et sted, hvor der blev holdt mange møder og udfoldet stor gæstfrihed. Her var et brændpunkt for kristeligt og folkeligt liv på egnen. Jens Jørgensen sluttede sig afgjort til grundtvigianismen; i København og på rigsdagen hentede han mange impulser og fik mange venner. Han fik en række betydende højskolefolk til at tale her, og det satte sit præg. På rigsdagen tog han kun sjældent ordet, men når det skete, hørte man ham med opmærksomhed. Han var en støt og tillidvækkende personlighed, hvis ord havde vægt! Han talte helst om skole- eller kirkespørgsmål, en urokkelig talsmand for åndelige frihed, men aldrig udæskende. Ensidig partigænger blev han aldrig, og da venstre, som han følte sig hjemme i, gik til kamp om magten, opgav han sit rigsdagsarbejde. Hans retsind og sunde dømmekraft anerkendtes af alle. Han fik flere vigtige udvalgserhverv, stemte for sognebåndsløsning og for valgmenighedsloven, men var modstander af forfatningsrevisionen 1866 og satte sig imod finanslovnægtelsen 1873. Sammen med Sofus Høgsbro og Termansen var han ledende i det grundtvigsk prægede nationale venstre. 1859-65 var han tillige amtsrådsmedlem. Han havde et nært samarbejde med pastor Fenger.

Otto Møller skriver (28.juli 1863), at Jens Jørgensen hver måned holdt gudelig forsamling på sin gård i Åle og tilføjer: "De har efter Fenger fået en præst, Peter Riber, en overordentlig velvillig og føjelig mand, som vistnok også mener det godt med sin præstegerning, men hos hvem der ingen kraft er, og han kan på ingen måde udfylde den plads, som RS. Fenger indtog der. Jeg havde nu lovet Jens Jørgensen at komme

der til en forsamling (som holdes søndag eftermiddag). Da jeg kom, kunne jeg nok mærke, at Riber følte sig trykket ved dette besøg, så jeg allerede begyndte at fortryde, at jeg havde mænget mig i uvedkommende sager. Riber havde nok givet sit minde dertil, men Jens Jørgensen havde ham åbenbart i sin lomme, så det var ikke med hans gode vilje. Søndag morgen ankom Peter Larsen Skræppenborg og Svendsen, Jelling, samt en hoben opvakte søndendra. Jeg følte mig slet ikke vel. Om eftermiddagen talte Svendsen, og om aftenen fik jeg at vide, at en deputation havde været hos præsten, og den havde villet have ham til at forbyde dette uvæsen i sognet med fremmede profeter. Da Riber vred sig og fremførte, at han havde givet Jens Jørgensen sit ord, drog de til herredsfogeden og ville have ham til at rydde kirken. Det ville han ikke, og så faldt sagen.

Blandt de talere Jens Jørgensen fik hertil, var Ludvig Schrøder, Askov, en af de første, der blev indbudt. En sommer, da Ludvig Schrøder var på besøg på Bjerregård, og der var travlt i marken, fik Jens Jørgensen det indrettet således, at der blev holdt foredrag for gårdens folk kl. 6 om morgenen, inden de spredtes til dagens arbejde. Så opstod tanken om at oprette en højskole i Åle. Jens Jørgensen støttede tanken ivrigt, og 1867 kom en lille pighøjskole i gang.

Forstander var frk. Frederikke Pio (*1837,+1922 i USA) som Jens Jørgensen havde lært at kende i NFS Grundtvigs hjem, hvor hun var lærerinde. Hendes søster var gift med Rasmus Lund, der blev frimenighedspræst på Mors. Hun var af fransk æt, havde et ildfuldt sind, var fantasirig, musikalsk og sprogbeget, havde været et par år på Kr. Kolds skole i Dalum og var grebet af Grundtvig og Kolds skoletanker. Hun virkede i Åle 1867-69, undervisningen var meget fri, samlivet med pigerne betød mere end foredragene. Der var frejdig sang og leg fra morgen til aften.

Frederikke Pio følte sig sværmerisk henrevet af det jyske landliv, som hun ikke før havde kendt, og hun blev mere folkelig end bønderne selv i sin levemåde. Holger Begtrup kalder det et romantisk forsøg uden synderligt hold i, hun måtte give op, og senere giftede hun sig med en bondemand i Tørskind vest for Vejle. Efter hendes bortrejse blev højskolen overtaget af skolelæreren i Åle, Anders Dahl, som var gift med Jens Jørgensens søster Marie. De to egnede sig udmærket til at drive pighøjskole, to jævne, folkelige og hjertelige mennesker. Anders Dahl var en lille rødskægget mand, en dygtig lærer. Han var fra Mors, havde gået i skole hos Kr. Kold. Peter Larsen Skræppenborg kom ofte hos Dahl, han var meget optaget af det åndelige liv i Åle og talte gerne på Åle pighøjskole, hvor Marie Dahl var sin mand en udmærket medhjælp, i indre og ydre mindede hun om sin broder, var lille af vækst, og bag brillerne lyste hendes ildfulde øjne. Der var noget varmt, kvindeligt over hende, og hun blev en god moder for sine børn, for højskolens elever og skolebørnene. Som lærer i folkeskolen fik Dahl megen betydning ved sin fri undervisning i Kolds spor.

Omkring Åle skole, og højskole og Bjerregård samledes efterhånden en anelig kreds af vakte og oplyste folk. Og der var levende forbindelse med Dons. Jens Jørgensens hustrus søster blev gift med Thule Nielsen, Ferup og hans søn, Kristen Thulesen, der blev gift med Jens Jørgensens datter, Karen, fik en gård i Åle. Han tog ivrigt del i det åndelige liv, og det var en stor sorg, da han brat mistede livet ved en kørselsulykke på vej til Horsens.

Da pastor K.D. Konradsen kom til Hvirring, 1873 søgte kredsen i Åle til ham; han passede godt for folkene på Horsens vestereg. Forbindelsen med Dons gav senere anledning til, at pastor Vald. Brucker, Ågårds, også ham her. Han blev en yndet taler i

Åle, men skønt der var megen åndelig interesse, førte det ikke til nogen fri menighedsdannelse. Begtrup skriver, at det blev Ålefolkernes lod at måtte søge udenfor deres eget sogn for at finde et kristeligt fællesliv efter deres hjerters trang. Der går også en linje fra livet i Åle til Vestbirk højskole og den senere dannede Træden valgmenighed. Men da Åle fik gr. præster, sluttede det folkelige og kristelige liv op om sognekirken. Jens Jørgensen døde 1876. Der er en mindesten over ham på Åle kirkegård og et monument er også rejst over ham i Uldum. Nedergaards Danske Præste- og Sognehistorie, Aarhus Stift, s.508f.